

Thimárnak sikerült megtalálnia a kötöttségek között is a kifejezés szabadságát, úgy, hogy a szövegek nem tesznek kísérletet önértelmezésükre, így a befogadó szerepe megnövekszik, az olvasó megéli a verset, kitágítja annak kereteit, és további gondolatokat kapcsol az eredetihez.

A kötetet többféle módon is olvashatjuk. Ha az olvasás során a költemények lendületesen követik egymást, akkor láthatóvá válik a már említett megfigyelő óvatos figurája, aki rögzíti a világot. Ha azonban a kötetet találmányra nyitjuk ki, és véletlenszerű módon olvassuk a haikukat – talán az oldal-számok hiánya is ezt a stratégiát ajánlja –, a szünetekben Dorcsinecz János rajzai további asszociációkat ébresztenek. Tudjuk, hogy nincs jó olvasási stratégia, de talán fogadjuk meg a szerző tanácsát, aki a haikuk személytelensége miatt csupán a fülszövegben sugallhatta, hogy „a haiku nem versforma, hanem világszemlélet. Hatalmas hit szükséges ahhoz, hogy ilyen parányi helyen kifejezzük, ami a világból fontos.”

SZÜTS-NOVÁK RITA

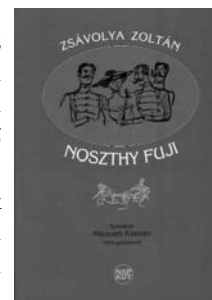
(Ráció Kiadó, Budapest, 2007,
oldalszámozás nélkül, 945 Ft)

ZSÁVOLYA ZOLTÁN:
Nosztby Fuji
Színarab hat
felvonásban – Mikszáth
Kálmán támogatásával

Újjonnan betoldott „h”-ja mintha megköhögtetne, éspedig feltehetően az *intencionalitás* felől: a *Nosztby Fuji* a szerző (dramaturg?) „könyvműként kiteljesedett színi látomása”. Mikszáth *A Noszty fiú esete Tóth Marival* című regényének színpadra, pontosabban a mai író kezén a mintaképéhez hasonlóan szintén terjedelmesre kerekedő textus olvasata nyomán megképződő, imaginárius színpadra komponált adaptációja egyebek mellett egy némileg monarchiabeli („Történik 1900 körül”), de jelenünkre is éppúgy jellemző szalonpiccességtől, a tréfától, s helyenként a – hol tradicionálisan jambikus 10-11-est, a *blank verse*-t hozó/imitáló, hol pedig repelésre emlékeztető – verses megszólalásoktól válik önálló teljesítménnyé.

A cím hallatán akár a népszerű japán *animé*k világára is asszociálhatnánk, de a munka természetesen nem afféle távol-keleti dzsentri képregényt kínál, bár kétségtelenül (színpad)képek láncolataként is felfogható. Ami biztos: a fiú szó „népies változatának” (vö. *népszínmű*), a főhős, Feri nembeliségét hordozó „fijúnak” a betűiből keverődik ki a Fuji(ság), amely a nyilván Szophok-

lészt gyalázó hat (!) felvonás mindösszesen hatvan jelenetének valamiféle filmi összefogását kívánja emblematikusan jelezni. Amúgy minden marad a régiben: Zsávolya (?) művének szüzséje nagyrészt a közismert ösvényeken kanyarog, a dráma nem a sztori szálainak tovább- vagy alapvetően másként kuszálásával távolodik Mikszáth regényétől, bár azért kissé mégiscsak. Hiszen „egy új kulcsszereplő”, bizonyos „Házinéni az úrben” előbukkanása felkavarja, átalakítja valamelyest az eseményeket. Magával Noszt(h)y Ferivel szólva „cselekmény-teremőr” ő csupán, azonban hangsúlyos ponton nyilatkozik így a dolgok folyásával, a hozományvadász Feri már-már bekövetkező felülkerekedésével kapcsolatban: „Nem maradhat így, elkél egy *reset* / a cselekménybe, mely átírt »regény«”. A „banya” természetfeletti képességeket működtetve, vagy legalábbis azok történéseit befolyásoló érvényű birtoklására hivatkozva fel-feltűnik a textusban, főként Feri szállásadó szeretőjeként, zsarolójaként, Tóth Mari társalkodónőjeként, vagy boszorkányos fordulatokkal egy-egy szereplő bőrébe bújva, hogy aztán hirtelen lelépjen a színpadról, magára hagyva az általa kommentált (vagy akár ténylegesen alakítani is bírt?) kavalkádot.

A *Nosztby Fuji* eredetisége és értéke a regény dramatizálásán túl az átvettek színezgetésében, árnyalásában ragadható meg leginkább. Sokszínűek, akár tarkák is a szöveget kiadó nyelvi mozaikkockák, de érezhető a különféle hozott elemek eldolgozása. A prózai alapokra „verses(ített)” felépítmények emelkednek, némileg lírai hangszínt lopva a mű egészébe. Látszólag naivitásról árulkodó okvetetlenkedések a színarabhoz tartozó insturkciók, ám valójában jelentős szerep tulajdonítható ezeknek a jegyzeteknek, melyek a drámai művet részlegesen az epikai bázisba fordítják vissza. Továbbra is regényszerűnek őrzik meg az olvasás modalitását, ezenfelül a parodizálás, az általános ironizálás forrásai is. Éppúgy, mint a karikírozott, rusztikus „tótos” tájnyelv („Nyem fászik asz. Csag szerinységből céglaszínű”), az archaizálva is anakronisztikusan ható ezredfordulós szleng („Máshol kénytelenül eztán a löcs / hően szántani, befogva ezerrel”), az őszödi beszéd kimutatható hatása („Hímet ajzunk fel, s nem kicsit, nagyon”), a kultúrírónia („Ínyünkön még szisszen az *After Eight*; / nyolcat épp elüti, s mi már irányt / vettünk a nagy, bűdöslő semmibe”) és a színművet körbeölelő bájos romantika. E finom, semmiképp sem

hatásvadász beszédkontrasztok fel-felvillantása komoly szellemi teljesítmény.

Elsősorban az előbbieken felsorolt típusú stílusbravúrokkal keltehető önálló életre Zsávolya Zoltán drámája, mégis magában hordozza a mikszáthi regény egészét, valamint más előzményeket is. Mert ne feledjük a műben (mindkettőben!) Malinka Kornállal kimondatott gondolatot: „Boccaccio óta mindig történtek effélék.”

PONGRÁCZ BALÁZS

(Napkút Kiadó, Budapest, 2008,
376 oldal, 2790 Ft)

ARANY JÁNOS

Válogatott versei

Arany Jánost méltán tartják az egyik legnagyobb magyar költőnek, ám gyakran csupán a 19. század nemzeti lírikusát látják benne: a nép fiát tiszta, közérthető stílusával. Arany azonban éppen modernségével emelkedik ki a magyar klasszikusok poros kötetei közül, olyan örökérvényű gondolatokkal, amelyek minden újabb olvasat után újat mondhatnak a ma emberének. A Magyar Irodalom Zsebkönyvtára sorozatban megjelent *Arany János Válogatott versei* című kötet is éppen erre világít rá anyagával, Csillag István szerkesztésében.

Örömmel fedezem fel benne egyik kedvencemet, az *Ének a pesti ligetről* címűt. „Ki a korral szeret haladni, / Vasútra váltja fel magát, / S örül, ha van hely *félakadni* / s úgy lógni ott, mint egy kabát” – hangzik az ítélet a tömegtársadalom egyénietlenségre kárhozott polgáráról, hogy utána jóformán a tárgyi néprajz tudója legyen az egyetlen, aki megérti az önkéntelenül, de talán provokatív szándékossággal is archaizáló szöveget: a strófa második felében előforduló „baki trónról” ugyan kevesen tudhatják ma, hogy az „az omnibusz kocsisának ülése” volt. Amúgy a kulturális kommentárokkal sem fukarkodó szerkesztő ebben a válogatásban a lírikus Aranyt kívánja bemutatni (hozzászámítva a költészeti terméshöz a nem mindenki számára egyértelmű módon ide tartozó balladanyagot is). Tehát az életmű azon részét, melyet gyakran félreértettek az idők során. A stílusosan megírt utószó éppen a költő örökérvényűségét bizonyítja, kedvet csinálva az újraolvasáshoz, újragondoláshoz. Hiszen ami érték, az örökké él, és olvasásával bárki gazdagabbá válik.

A válogatás csoportokba rendeződik az egyes versek keletkezése, gondolatvilága és a költő életművében elfoglalt helye szerint. A nagykorúsi évek előtt született versekkel kezdődik, míg el nem jutunk az igazi magára találás lírájához, az *Őszi-kelekhez*. A szerkesztő logikusan idő-